

UZASADNIENIE

Projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw w znacznej części realizuje przyjęty Uchwałą Nr 28/2007 Rady Ministrów z dnia 6 marca 2007 r. Rządowy program poprawy stanu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach „Zero tolerancji dla przemocy w szkole”. W dalszej, szczegółowej części uzasadnienia zostały precyzyjnie wskazane sekwencje realizujące ten program.

Projekt ustawy przewiduje ponadto likwidację liceów profilowanych, zmianę terminu zdawania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w technikach i technikach uzupełniających, zawiera przepisy dotyczące zasad realizowania w polskim systemie kształcenia programów opracowywanych przez Organizację Matury Międzynarodowej (IBO), zmiany w zakresie realizowania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, zmiany w sprawach wspomagania nauczania m.in. języka polskiego wśród Polaków i Polonii za granicą, a także nieliczne zmiany o charakterze doprecyzującym.

1) do art. 1 pkt 1 lit. a i b, pkt 2, 5 i 15 (Program IBO)

Projektowane zmiany dotyczą zasad realizowania przez szkoły programu opracowanego przez Organizację Matury Międzynarodowej (International Baccalaureate Organization), zwaną dalej „IBO”. IBO jest fundacją, z siedzibą w Genewie, działającą od 1960 roku pod patronatem UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization). IBO powstała na bazie Międzynarodowej Szkoły w Genewie (International School of Geneva). Inicjatorami idei Programu IBO byli międzynarodowi eksperci z zakresu edukacji. Fundacja działa zgodnie z przepisami prawa szwajcarskiego. Zarządzana jest przez Radę Fundacji (Council of Foundation), składająca się – między innymi – z przedstawicieli rządów różnych państw oraz przedstawicieli dyrektorów szkół należących do IBO.

IBO opracowała trzy programy adresowane do dzieci i młodzieży w wieku od 3 do 19 lat, zapewniające wszechstronny rozwój intelektualny, osobowościowy i emocjonalny uczniów, przygotowujące ich do życia w społeczeństwie, do radzenia sobie w różnych sytuacjach życiowych oraz do funkcjonowania we współczesnym świecie, zarówno w obszarze dalszej edukacji, studiów, jak i w poszukiwaniu i wykonywaniu pracy zawodowej.

Programami, o których mowa wyżej, są:

- 1) *The Primary Years Programme* (PYP), przeznaczony dla dzieci w wieku od 3 do 12 lat, skierowany na wszechstronny rozwój osobowościowy dziecka, rozwijanie umiejętności współżycia i współpracy w zespole klasowym, a także poza nim, na zewnątrz. Program realizowany jest w przedszkolu i w szkole podstawowej. Program ma charakter metodyczno-wychowawczy; jest to pewien sposób, określona metoda, realizowania treści programowych ustalonych dla odpowiedniego etapu kształcenia przez władze oświatowe kraju, w którym dana szkoła funkcjonuje. IBO nie ustala dla tego programu treści nauczania;

- 2) *The Middle Years Programme* (MYP), przeznaczony dla uczniów starszych, w wieku od 11 do 16 lat; realizowany jest głównie w gimnazjum (programy IBO nie muszą pokrywać się z etapami kształcenia ustalonymi w polskim systemie edukacyjnym). Program ten również nie zmienia treści programowych ustalonych przez władze oświatowe kraju, w którym funkcjonuje szkoła, charakterem zbliżony jest do *The Primary Years Programme*. Celem programu jest rozbudzenie i rozwijanie zainteresowań i aspiracji edukacyjnych uczniów, umiejętności poszukiwania wiedzy, stawiania pytań, formułowania problemów;
- 3) *The Diploma Programme*, przeznaczony dla młodzieży w wieku od 16 do 19 lat, realizowany w Polsce w liceach ogólnokształcących; jest programem merytorycznym, dwuletnią edukacją pozwalającą rozwinąć zainteresowania na wysokim poziomie, zakończoną egzaminami, których wyniki honorowane są przez wszystkie prestiżowe uczelnie świata.

Zainteresowanie programem IBO z roku na rok wzrasta na całym świecie. Aktualnie program IBO realizowany jest przez ponad 546 000 uczniów w 2 075 szkołach znajdujących się w 125 krajach na wszystkich kontynentach.

Szczegółowe dane dotyczące programów IBO, listy państw, w których te programy są realizowane, wykazy szkół uczestniczących w poszczególnych programach oraz uczelni, które honorują dyplomy IB (w tym dane dotyczące Polski), znajdują się na stronie internetowej IBO: <http://www.ibo.org/governments>

Dwuletni program dyplomowy obowiązujący w liceach ogólnokształcących nie stanowi odwzorowania programu jakiegoś konkretnego kraju – jest wyważonym kompromisem pomiędzy podejściem wąskospecjalistycznym stosowanym w jednych krajach, a podejściem bardzo ogólnym, preferowanym w innych. Głównymi celami tego programu są: wyposażenie uczniów w odpowiednią wiedzę (z zachowaniem właściwych proporcji między niezbędną ilością informacji a umiejętnością operowania nimi); umożliwienie uczniom geograficznej i kulturowej mobilności; promowanie wzajemnego zrozumienia międzynarodowego, bazującego na wspólnych doświadczeniach edukacyjnych.

W Polsce 26 szkół realizuje program *The Diploma Programme*. Dwie z tych szkół realizują równocześnie program MYP. Kolejne dwie szkoły czekają na autoryzację programu PYP. Pierwsze szkoły polskie rozpoczęły realizację programu IBO w 1993 roku, kiedy to Minister Edukacji Narodowej wyraził zgodę na wprowadzenie, na zasadzie eksperymentu, programu IBO do dwóch polskich szkół publicznych: XXXIII Liceum Ogólnokształcącego im. M. Kopernika w Warszawie oraz III Liceum Ogólnokształcącego im. Marynarki Wojennej w Gdyni. Absolwenci programu IBO realizowanego w polskich liceach ogólnokształcących plasują się na czołowych pozycjach światowego rankingu wyników egzaminów kończących program, tzw. „Matury Międzynarodowej”. Renomowane uczelnie na wszystkich kontynentach chętnie przyjmują naszych absolwentów stwarzając im dogodne warunki studiowania. Zarówno powyższe, jak i fakt migracji ludności związany z inwestowaniem w Polsce kapitału zagranicznego, a także powstawanie instytucji Unii Europejskiej, NATO oraz innych przedstawicielstw międzynarodowych sprawia, że zapotrzebowanie na taki sposób kształcenia (kształcenie w języku angielskim, wyniki honorowane na całym świecie) gwałtownie wzrasta. Wprowadzenie w szkole programu IBO przyczynia się do rozwoju nie tylko szkoły, ale również całego miasta, gminy, lub regionu.

Konieczne stało się zatem prawne usankcjonowanie możliwości realizowania programów IBO w polskim systemie kształcenia.

W art. 1 pkt 2 projektu proponuje się dodanie w ustawie o systemie oświaty definicji programów IBO i dyplomu IB. Umożliwi to tworzenie w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach ogólnokształcących oddziałów realizujących odpowiedni program. Projektowane zmiany w sposób jednoznaczny określają, że dyplom IB uzyskany przez ucznia liceum ogólnokształcącego uczestniczącego w programie IBO jest równoważny ze świadectwem dojrzałości. Szkoły podstawowe (również i przedszkola) oraz gimnazja, które przystąpią do programu IBO na poziomie PYP bądź na poziomie MYP nie będą miały trudności ze zrealizowaniem programów nauczania uwzględniających odpowiednią podstawę programową wychowania przedszkolnego lub kształcenia ogólnego. Programy PYP i MYP określają bowiem jedynie sposób realizowania obowiązujących w konkretnym kraju treści programowych, z uwzględnieniem kształtowania odpowiednich umiejętności, nawyków, sprawności i cech osobowościowych.

Inaczej sytuacja przedstawia się w zakresie dwuletniego programu *The Diploma Programme*, przeznaczonego dla uczniów liceum ogólnokształcącego, kończącego się egzaminami tzw. Matury Międzynarodowej. Uczniowie ci obowiązkowo realizują program nauczania (znacznie obszerniejszy od podstawy programowej ustalonej dla naszych szkół) języka polskiego, języka obcego, matematyki i wychowania fizycznego. Pozostałe przedmioty (w liczbie większej niż ustalona w polskich ramowych planach nauczania) podzielone są na trzy grupy i uczeń realizuje po jednym przedmiocie z każdej grupy, za to w znacznie rozszerzonym zakresie, np.

- przedmioty doświadczalne (biologia, chemia lub fizyka);
- nauki społeczno-ekonomiczne (historia, geografia, ekonomia, socjologia, psychologia, informatyka i inne);
- przedmioty artystyczne (zamiast przedmiotu artystycznego uczeń może wybrać jeszcze jeden przedmiot z pozostałych grup).

Ponadto uczniowie uczęszczają na inne obowiązkowe formy zajęć, takie jak np. przedmiot teoria wiedzy czy udział – w określonym wymiarze godzin – w działalności na rzecz środowiska lokalnego.

Udział uczniów w programie IBO może wiązać się ze zwiększonymi kosztami kształcenia, w związku z tym będzie odbywać się na zasadzie pełnej dobrowolności. Jednocześnie w dodawanym w ustawie o systemie oświaty art. 7a zobowiązuje się dyrektora szkoły z oddziałami realizującymi program IBO do informowania kandydatów do tych oddziałów oraz ich rodziców (prawnych opiekunów) o zasadach uczestniczenia w tym programie.

Szkoła będzie mogła przystąpić do realizowania programu IBO wyłącznie za zgodą organu prowadzącego szkołę. Wiąże się to bowiem z przyjęciem przez ten organ określonych zobowiązań finansowych wynikających z konieczności zapewnienia:

- 1) odpowiedniego wyposażenia szkoły w sprzęt i pomoce dydaktyczne (wyposażenia laboratoriów do przedmiotów doświadczalnych zgodnie z wymaganiami IBO, niezbędnego do przeprowadzania licznych eksperymentów i poszerzenia horyzontu badawczego ucznia) oraz zakupu licznych obcojęzycznych pozycji książkowych do biblioteki koniecznych do przygotowania prac maturalnych na podstawie najnowszych pomocy naukowych. Wysoki poziom nauczania w oddziałach realizujących program IBO oraz wymóg nagrywania prezentacji w ramach zajęć z przedmiotu teoria wiedzy

wiąże się z koniecznością zakupu, kserokopiarek, rzutników pisma oraz sprzętu multimedialnego: rzutników multimedialnych, laptopów, telewizorów, DVD, kamery. Każda szkoła realizująca program IBO musi posiadać nowoczesny sprzęt do nagrywania egzaminów ustnych z języków). Należy podkreślić, że użytkowanie powyższego sprzętu nie ogranicza się tylko do klas z programem matury międzynarodowej;

- 2) corocznej składki na rzecz IBO, związanej z udziałem w programie;
- 3) zwiększonej liczby godzin dydaktycznych dla uczniów z oddziałów realizujących program IBO; zgodnie z wymaganiami IBO – minimum 6 godz./tygodniowo na poziomie rozszerzonym (Higher Level) i 4 godz./tygodniowo na poziomie Standard Level. W programie IBO jedna godzina lekcyjna wynosi 60 minut;
- 4) obsługi sekretarskiej związanej z realizacją programu IBO, zgodnie z wymaganiami IBO, niezbędnej do prawidłowego funkcjonowania, szczególnie Programu Dyplomowego IB, z uwagi na wysyłanie licznych prac do oceny egzaminatorom zewnętrznym, przygotowywanie materiałów dydaktyczno-informacyjnych, prowadzenie korespondencji z instytucjami, sprawozdawczość, sprawne organizowanie pracy całej sekcji IB, która stanowi wyodrębnioną część w szkole;
- 5) odpowiedniego dodatku dla nauczycieli ze względu na specyfikę pracy nauczyciela w programie IBO (konieczność ciągłego doskonalenia, zmiany i modyfikacje sylabusów, nadzorowanie i monitorowanie pracy uczniów również w okresie ferii i wakacji). Program IBO jest programem intensywnym, trwającym nieprzerwanie dwa lata (w czasie wakacji i ferii nie ma wprawdzie zajęć w szkole według planu, ale uczniowie przesyłają swoje prace i konsultują się z nauczycielami wykorzystując różnorodne formy komunikacji). Wszystkie przepisy dotyczące programu wymagają dobrej znajomości języka obcego, w jakim program jest realizowany;
- 6) odpowiedniego dodatku dla wychowawców oddziałów realizujących programy IBO, szczególnie *The Diploma Programme*, ze względu na częste przygotowywanie informacji dla uczniów i ich rodziców na temat postępów w nauce. Utrudnienie stanowi fakt, że każdy uczeń uczestniczący w programie ma indywidualnie dobrany program ze względu na zainteresowania oraz planowany kierunek studiów;
- 7) odpowiedniego dodatku dla koordynatora programu IBO, ustanowionego zgodnie z wymaganiami IBO, ze względu na szeroki zakres jego obowiązków m.in. sprawowanie nadzoru pedagogicznego nad programem, który jest realizowany w języku obcym, śledzenia zmian w regulacjach wydawanych przez IBO i monitorowanie indywidualnej pracy nauczycieli i uczniów. W przypadku koordynatora programu IBO dla programu *The Diploma Programme* te obowiązki są znacznie większe;
- 8) odpowiedniego dodatku dla koordynatora programu CAS (*Creativity, Action, Service*; program obejmujący zajęcia sportowe, pracę wolontariacką, rozwijający kreatywność wśród uczniów) odpowiadającego za prawidłową realizację programu CAS zgodnie z wymaganiami IBO.

Zaliczenie programu CAS jest niezbędne do otrzymania dyplomu maturalnego. Praca wolontariacka jest ceniona zarówno przez uczelnie jak i przyszłych pracodawców;

- 9) odpowiedniego dodatku dla dyrektora szkoły z oddziałami IBO, ze względu na prowadzenie bardzo wymagającego programu (o wysokim poziomie akademickim prowadzonym w języku obcym);
- 10) ponoszenia kosztów doskonalenia zawodowego nauczycieli. Wysoki poziom nauczania, znajomość programu nauczania z poszczególnych przedmiotów (syllabusów jednolitych dla wszystkich szkół na świecie) oraz odmienny warsztat metodyczny wymagają uczestnictwa w różnorodnych warsztatach, szkoleniach organizowanych specjalnie dla nauczycieli szkół uczestniczących w programie IBO. Syllabusy zmieniają się w cyklu siedmioletnim, a w tym czasie podlegają okresowej modyfikacji, co wymaga stałego doskonalenia warsztatu pracy nauczyciela. Wszystkie materiały metodyczne i dydaktyczne dla nauczycieli są publikowane w języku obcym, co wymaga permanentnego kształcenia języka. Nabyte umiejętności nauczyciele wykorzystują również na lekcjach w klasach realizujących polskie programy nauczania. Dzięki temu podnosi się poziom nauczania całej szkole;
- 11) szkolenia koordynatorów w związku z realizacją programu IBO. Ze względu na fakt, że koordynator IB sprawuje nadzór pedagogiczny nad Programem Dyplomowym IB, który podlega stałej modyfikacji i wymaga od koordynatora znajomości syllabusów ze wszystkich przedmiotów nauczanych w Programie Dyplomowym oraz poznawania zmian w przepisach dotyczących funkcjonowania programu, konieczne jest jego uczestniczenie w szkoleniach, omawianie bieżących zagadnień oraz dzielenie się wiedzą i doświadczeniem z innymi koordynatorami. Udział polskich koordynatorów w pracach IBO jest znaczący;
- 12) udziału w konferencjach koordynatorów i dyrektorów szkół realizujących program IBO. Uczestniczenie koordynatorów IB oraz dyrektorów szkół w konferencjach jest niezbędnym składnikiem prawidłowego funkcjonowania programu IBO w danej szkole;
- 13) wspomaganie finansowego szkoły w wymianach międzynarodowych uczniów i kadry pedagogicznej, organizowania konferencji, projektów i innych imprez o randze przynajmniej ogólnopolskiej. Uczestniczenie uczniów i nauczycieli w projektach i wymianach międzynarodowych promuje polskie tradycje na świecie, służy wzajemnemu poznaniu ludzi i kultur, buduje poczucie dumy i tożsamości narodowej, a jednocześnie poszerza perspektywy rozwoju ucznia i otwiera szkole możliwości współpracy międzynarodowej.

Przystąpienie szkoły do programu IBO musi wynikać z zapotrzebowania środowiska i być suwerenną decyzją rady pedagogicznej szkoły, rady rodziców uczniów uczestniczących w programie i organu prowadzącego szkołę. O przystąpieniu szkoły do realizacji programu IBO szkoła będzie obowiązana powiadomić właściwego kuratora oświaty.

Uczniowie liceum ogólnokształcącego uczestniczący w programie IBO będą mieli zagwarantowaną możliwość przejścia na każdym etapie kształcenia do systemu edukacji masowej.

Nadzór nad realizacją programu IBO sprawuje International Baccalaureate Organization, a bezpośrednio nad nauczycielami realizującymi ten program w konkretnej szkole – koordynator programu zatrudniony w tej szkole. International Baccalaureate Organization wyraża zgodę na przystąpienie konkretnej szkoły do odpowiedniego programu, po przeprowadzeniu wizytacji i ocenie bazy szkolnej, dydaktycznej, kwalifikacji kadry pedagogicznej itp. (niekiedy zostają wydane zalecenia i odbywa się - np. po roku - kolejna wizytacja), udziela autoryzacji, wpisuje szkołę do ewidencji i nadaje numer w systemie IB. IBO udostępnia program, umożliwia zakup podręczników, organizuje szkolenia dla nauczycieli, szkoli zewnętrznych egzaminatorów itp. Nauka odbywa się w języku angielskim lub hiszpańskim. IBO aktualnie przygotowuje się do realizowania programu także w innych językach, tj. francuskim, rosyjskim, chińskim. W Polsce nauczanie w programie IBO odbywa się – jak dotąd – wyłącznie w języku angielskim. O wyborze języka nauczania decyduje szkoła przystępująca do programu, która musi dysponować nauczycielami uczącymi określonych przedmiotów w tym języku.

International Baccalaureate Organization może cofnąć konkretnej szkole uprawnienia do realizowania określonego programu w przypadku obniżenia poziomu nauczania, dekompletacji kadry, pogorszenia warunków dydaktycznych, utraty wiarygodności. Organizacja może cofnąć konkretnemu nauczycielowi prawo do pracy w programie.

Nadzór pedagogiczny nad szkołą prowadzącą oddziały realizujące program IBO, w tym nad organizacją nauczania i sprawami wychowawczo-opiekuńczymi pozostaje w kompetencjach właściwego kuratora oświaty.

2) do art. 1 pkt 1 lit. c, pkt 3, 25, 26, 28 lit. c-e, pkt 30, 31 lit. b-d, art. 10 (ośrodek wsparcia wychowawczego - OWW) – realizuje Program „Zero tolerancji (...)”

W systemie oświaty tworzy się nowy rodzaj placówki: ośrodek wsparcia wychowawczego. Utworzenie tego rodzaju placówki jest początkiem tworzenia nowego systemu placówek wychowawczych i resocjalizacyjnych w systemie oświaty. Prace koncepcyjne nad generalną reformą tego systemu zostały już w Ministerstwie Edukacji Narodowej rozpoczęte. Jednak skala przedsięwzięcia wyrażająca się przede wszystkim próbą zintegrowania działań państwa w sferze systemu placówek wychowawczych i resocjalizacyjnych dzieci i młodzieży nie pozwalają na tym etapie przedstawić głębszej nowelizacji ustawy o systemie oświaty, a także szeregu innych ustaw.

Ośrodek wsparcia wychowawczego będzie placówką która ma umożliwić szybkie reagowanie na problemy wychowawcze występujące w gimnazjach. Placówka przeznaczona jest dla uczniów, którzy wymagają podjęcia specjalistycznych działań wychowawczych. Wypełnia pewną lukę występującą w systemie placówek wychowawczych. Dzisiaj bowiem ofertę państwa w sferze pracy wychowawczej i resocjalizacyjnej z młodzieżą sprawiającą trudności wychowawcze rozpoczynają młodzieżowe ośrodki wychowawcze i młodzieżowe ośrodki spcjoterapii, które z istoty swojej zajmują się młodzieżą o znacznym stopniu demoralizacji. Ośrodki wsparcia wychowawczego mają natomiast za zadanie takie ukształtowanie oferty wychowawczej, by możliwe było wczesne reagowanie na przejawy negatywnych zachowań dzieci i młodzieży. Takie działanie w zamierzeniu autorów koncepcji ma uchronić młodzież sprawiającą trudności wychowawcze przed sytuacją prowadzącą do tego, że jedyną adekwatną formą środka wychowawczego staje się

młodzieżowy ośrodek wychowawczy lub młodzieżowy ośrodek socjoterapii. Dzisiaj brak jest bowiem w systemie placówki, która podejmowałaby pracę wychowawczą na etapie wczesnej diagnostyki problemów wychowawczych. Ośrodek wsparcia wychowawczego ukształtowany został w sposób pozwalający elastycznie dostosować zasady pracy wychowawczej z uczniem gimnazjum do jego problemów.

U podstaw podjęcia prac nad koncepcją ośrodka wsparcia wychowawczego leżało także przeświadczenie, że obecny kryzys wychowania w polskiej szkole, przejawiający się ze szczególnym natężeniem w gimnazjum, jest wynikiem długoletnich zaniedbań w zakresie funkcji wychowawczej szkoły. Po 1989 roku polska szkoła przejęła model wychowania, w którym brak było odniesienia do zależności pomiędzy prawami a obowiązkami uczniów, i który ograniczał rolę i pozycję nauczyciela-wychowawcy wobec ucznia. Niedostrzeżenie problemu narastającej agresji i brak środków zaradczych doprowadziło do ostrego kryzysu, objawiającego się obecnie coraz to nowymi bulwersującymi i coraz częściej tragicznymi w skutkach zachowaniami uczniowskimi.

Agresja, przemoc, różne zachowania problemowe uczniów występujące w szkołach i wymierzone w koleżanki i kolegów, a nierzadko w nauczycieli, wychowawców, a nawet w rodziców, skłaniają do podejmowania stanowczych i zdecydowanych działań, które stworzą uczniom dobre, bezpieczne i wolne od przemocy warunki nauki, rodzicom dadzą pewność, że ich dzieci w czasie pobytu w szkole są bezpieczne, a nauczycielom umożliwią planową i niezakłócaną takimi zjawiskami pracę dydaktyczno-wychowawczą i opiekuńczą. Tylko zdecydowane i skoordynowane działania mogą dziś uchronić polskie gimnazja przed narastaniem przemocy, agresji, i niedostosowania społecznego, a także przejawami zwykłego chuligaństwa. To właśnie te szkoły gromadzą młodzież w tak zwanym „trudnym wieku”, skupiając jak w soczewce wszelkie problemy polskiej szkoły i według badań stanowią najbardziej zagrożone zjawiskami patologii społecznej ogniwo systemu oświaty.

W skład OWW wchodzić będą gimnazjum i internat. Projekt zakłada, że od 2011 roku będą to placówki niekoedukacyjne - odrębne dla dziewcząt i chłopców. Do tego czasu w ośrodku będą umieszczane zarówno dziewczęta, jak i chłopcy.

Projekt przewiduje, że zakładanie i prowadzenie OWW należeć będzie do zadań własnych samorządu województwa. Możliwe będzie także tworzenie niepublicznych OWW.

Placówka ta ma być przeznaczona dla uczniów gimnazjów odlegających obowiązkowi szkolnemu, którzy sprawiają szczególne trudności wychowawcze oraz wymagają pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także wzmożonego nadzoru wychowawczego, lub którzy nie spełniają obowiązku szkolnego. Do OWW będą zatem kierowani uczniowie ze względu na przejawy zagrożenia demoralizacją lub agresywnie, chuligańskie, niebezpieczne dla otoczenia zachowania, które uniemożliwiają lub w znacznym stopniu utrudniają realizację procesu dydaktyczno-wychowawczego, stosowanie przemocy oraz nasilone negatywne postawy wobec kolegów i nauczycieli, lekceważenie zasad i norm społecznych wynikających z obowiązującego prawa, w tym przepisów prawa wewnątrzszkolnego, i dobrego obyczaju.

Celem podejmowanych w ośrodku działań będzie przygotowanie wychowanka do prawidłowego funkcjonowania w środowisku społecznym (w szkole,

w rodzinie, w grupie rówieśniczej) i umożliwienie mu bezkonfliktowego powrotu do tego środowiska. Osiągnięciu zamierzonego celu służyć będzie redukcja lub korygowanie niewłaściwych zachowań i postaw, specjalistyczna terapia zaburzeń zachowania i odpowiednie wsparcie wychowawcze, stymulowanie optymalnego rozwoju psychicznego, społecznego oraz moralnego wychowanków.

Uczniowie przebywający w OWW będą objęci odpowiednią pomocą psychologiczno-pedagogiczną. W OWW będzie obowiązywał wzmocniony nadzór wychowawczy i zasady dyscypliny. Funkcjonowanie w roli wychowanka OWW skutkować będzie przyjęciem na siebie obowiązków wynikających z faktu stania się członkiem społeczności ośrodka. OWW będzie placówką zapewniającą wychowankom opiekę całodobową w ciągu całego roku. Przewiduje się, że liczba wychowanków tej placówki nie może przekraczać 100. Proces dydaktyczno-wychowawczy będzie prowadzony z uwzględnieniem zindywidualizowanego podejścia do ucznia, z wykorzystaniem metod psychologiczno-pedagogicznych, mających na celu korygowanie zachowań i postaw, poprzez m.in. rozwijanie i wzmacnianie pozytywnych cech ucznia, redukcję zachowań niepożądanych i kształtowanie umiejętności społecznych. Szczególny nacisk zostanie położony na wielorakie oddziaływania wychowawcze i terapeutyczne oraz wzmocnioną dyscyplinę.

Realizacja powyższych zadań wymagać będzie zatrudnienia nauczycieli różnych specjalności: pedagogów, psychologów, terapeutów i innych specjalistów, szczególnie tych, którzy posiadają doświadczenie w pracy z trudną młodzieżą.

W projekcie określone zostały procedury związane ze skierowaniem ucznia do OWW. W myśl projektu, dyrektor gimnazjum może skierować ucznia do ośrodka na podstawie uchwały rady pedagogicznej oraz po uzyskaniu orzeczenia o potrzebie wychowania specjalnego ucznia w ośrodku wsparcia wychowawczego wydanego przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej. Takie orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej powinno zawierać szczegółową diagnozę psychologiczno-pedagogiczną oraz zalecenia do prowadzenia pracy wychowawczej i korekcyjnej w ośrodku wsparcia wychowawczego, a także określać zalecany okres pobytu ucznia w ośrodku. Skierowanie ucznia do ośrodka wsparcia wychowawczego będzie odbywać się za zgodą rodziców. W przypadku braku zgody rodziców na skierowanie ucznia do OWW, dyrektor gimnazjum będzie występował z wnioskiem do sądu rodzinnego o umieszczenie ucznia w OWW. Uczeń będzie kierowany do OWW na okres od 2 tygodni do 12 miesięcy. Szczegółowe regulacje dotyczące wprowadzenia nowego rodzaju orzeczenia wydawanego przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, orzeczenia o potrzebie wychowania specjalnego, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi w drodze rozporządzenia.

W OWW będzie realizowany: program wychowawczy i program profilaktyki, uwzględniające specyfikę zaburzeń wychowanków. Programy będą opracowane i przyjęte przez radę pedagogiczną oraz realizowane przez wszystkich pracowników ośrodka. Zajęcia pozalekcyjne realizowane w OWW będą nastawione na intensywne zagospodarowanie czasu wolnego wychowanków tak, aby dawały możliwość redukcji poziomu napięć emocjonalnych i agresji u wychowanków.

Liczba uczniów w oddziale i grupie wychowawczej w OWW będzie wynosiła 10 uczniów (± 2). W projekcie przewiduje się, że wychowanek podczas pobytu w ośrodku wsparcia wychowawczego będzie poddawany systematycznej ocenie efektów oddziaływań wychowawczo-resocjalizacyjnych oraz ocenie jego osiągnięć. W przypadku pozytywnych ocen efektów oddziaływań wychowawczo-resocjalizacyjnych i osiągnięć wychowanka, dyrektor ośrodka wsparcia wychowawczego będzie mógł wystąpić o skrócenie okresu pobytu wychowanka w ośrodku. Natomiast w przypadku negatywnych ocen efektów oddziaływań wychowawczo-resocjalizacyjnych i osiągnięć wychowanka, dyrektor będzie obowiązany wystąpić o przedłużenie okresu pobytu wychowanka w ośrodku (maksymalnie do 12 miesięcy). Do przedłużenia pobytu wychowanka w ośrodku wymagana będzie zgoda jego rodziców, a przypadku braku takiej zgody – o przedłużeniu pobytu wychowanka w OWW zdecyduje sąd rodzinny. Dyrektor ośrodka wsparcia wychowawczego będzie mógł także wystąpić do sądu rodzinnego z wnioskiem o umieszczenie wychowanka w młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub młodzieżowym ośrodku socjoterapii. Przesłankę dla zastosowania powyższego rozwiązania będą stanowiły negatywne oceny efektów oddziaływań wychowawczo-resocjalizacyjnych i osiągnięć wychowanka oraz negatywne prognozy co do możliwych do osiągnięcia w ośrodku wsparcia wychowawczego rezultatów podejmowanych działań wychowawczych.

Projekt przewiduje, że minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi w drodze rozporządzenia szczegółowe zadania, organizację i warunki działania ośrodków wsparcia wychowawczego oraz warunki pobytu wychowanków w tych ośrodkach, a także tryb dokonywania oceny efektów oddziaływań wychowawczo-resocjalizacyjnych i osiągnięć wychowanka oraz zakres i tryb współdziałania ośrodków wsparcia wychowawczego z rodzicami wychowanków.

W projekcie określono także zasady odpłatności rodziców za pobyt wychowanka w OWW. Wysokość wnoszonych opłat nie może przekraczać kosztów surowca przeznaczonego na wyżywienie wychowanka. Marszałek województwa może w części lub w całości zwolnić rodziców z ponoszenia tych opłat, jeśli nie są oni w stanie ich ponieść.

Projekt zakłada, że przepisy dotyczące publicznych OWW będą miały zastosowanie do niepublicznych ośrodków wsparcia wychowawczego, z tym że zadania marszałka województwa w zakresie ustalania opłat wykonywał będzie organ prowadzący ośrodek.

Projekt zakłada, że do dnia 30 kwietnia 2008 r. na terenie każdego województwa powstanie co najmniej jeden OWW. Wydatki na prowadzenie OWW oraz dotowanie niepublicznych OWW - w okresie przejściowym obejmującym lata 2008-2010 – pokrywane będą ze środków budżetu państwa przekazywanych w ramach dotacji celowej, przy czym w roku 2008 dotacja celowa obejmie również koszty założenia przez samorząd województwa ośrodka wsparcia wychowawczego, w szczególności koszty adaptacji obiektów i ich wyposażenia. W następnych latach finansowanie OWW następować będzie w ramach części oświatowej subwencji ogólnej.

3) do art. 1 pkt 4, pkt 6 lit. a, pkt 12 lit. b tiret pierwsze, pkt 13, 23, 29 i art. 8 (likwidacja liceów profilowanych)

Celem projektowanej zmiany jest modyfikacja struktury szkolnictwa ponadgimnazjalnego polegająca na stopniowej likwidacji typu szkoły ponadgimnazjalnej, określonego w art. 9 ust. 1 pkt 3 lit. c ustawy o systemie oświaty, tj. trzyletniego liceum profilowanego kształcącego profilach kształcenia ogólnozawodowego, którego ukończenie umożliwi uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego. Projekt zakłada, że stopniowa likwidacja liceów profilowanych rozpocznie się od wstrzymania rekrutacji do klasy pierwszej liceum profilowanego na rok szkolny 2008/2009, czego efektem będzie likwidacja z dniem 1 września 2008 roku klasy pierwszej liceum profilowanego, a w latach następnych - kolejnych klas liceum profilowanego.

Decyzja o rezygnacji z liceum profilowanego jako typu szkoły ponadgimnazjalnej spowodowana została tym, że licea profilowane nie odpowiadają oczekiwaniom absolwentów gimnazjów i ich rodziców, postrzegane są generalnie jako szkoły o niskim poziomie nauczania, nie dające szans ani na przyzwoite zdanie egzaminu maturalnego, ani na podjęcie pracy. Jednocześnie licea profilowane charakteryzują się wyjątkowo niskimi wskaźnikami promocji. Ponadto obserwuje się gwałtowne obniżenie zainteresowania tymi szkołami ze strony absolwentów gimnazjów. Potwierdzeniem takiego stanu rzeczy są dotychczasowe doświadczenia środowisk oświatowych oraz przeprowadzona analiza funkcjonowania tego typu szkoły po zakończeniu dwóch pełnych cykli kształcenia. Z przywołanej analizy wynika, co następuje:

1. Kandydaci do tego typu szkoły w większości mają słabe wyniki egzaminu gimnazjalnego. Kryteria rekrutacyjne (punktowe) zostały ustalone średnio na poziomie 16%-60% punktów. Sygnalizowane są przez kuratorów oświaty liczne przypadki przyjmowania nawet bez jakichkolwiek limitów punktowych.
2. Wskaźniki promocji w liceum profilowanym są niskie. W roku szkolnym 2002/2003 naukę w liceum profilowanym rozpoczęło ogółem 93 141 uczniów, a liczba absolwentów z roku szkolnego 2004/2005 wynosiła 74370, czyli około 19 000 uczniów nie ukończyło szkoły. Z danych statystycznych zebranych w latach 2002 – 2006 wynika, że jedynie około 80% uczniów spośród rozpoczynających naukę w liceum profilowanym kończy je po trzech latach nauki.
3. Odnotowano relatywnie słabe wyniki pierwszego i drugiego egzaminu maturalnego w liceach profilowanych (w roku szkolnym 2004/2005 zdało egzamin 67,1% absolwentów, podczas gdy w liceach ogólnokształcących egzamin zdało 92,5 % absolwentów, a w roku szkolnym 2005/2006 odpowiednio - 62% i 89,6%).
4. Obserwuje się coraz mniejsze zainteresowanie absolwentów gimnazjów kształceniem się w tym typie szkoły (w roku szkolnym 2002/2003 liceum profilowane wybrało 16% absolwentów gimnazjów, a w roku szkolnym 2006/2007 już tylko 8%).

W związku z powyższym, po wstępnych konsultacjach ze środowiskami oświatowymi oraz parlamentarzystami, proponuje się wygaszenie liceów profilowanych, począwszy od roku szkolnego 2008/2009, pozostawiając w

systemie szkolnictwa ponadgimnazjalnego tradycyjnie funkcjonujące licea ogólnokształcące, technika i zasadnicze szkoły zawodowe.

4) do art. 1 pkt 6 lit. b i art. 9 (egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe w trakcie nauki)

W czteroletnich technikach i trzyletnich technikach uzupełniających w obecnym stanie organizacyjnym występuje spiętrzenie egzaminów zewnętrznych polegające na tym, że absolwenci zdają po ukończeniu szkoły kolejno dwa egzaminy: maturalny i egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe. Zdawalność egzaminu maturalnego na poziomie 65,8%, jak i zdawalność egzaminu zawodowego na poziomie 61% wskazują na to, że przygotowanie się do dwóch tak poważnych egzaminów zewnętrznych sprawia uczniom poważne trudności. Nie bez znaczenia jest także fakt, że do technikum trafia wielu absolwentów gimnazjów, którzy uzyskali niską liczbę punktów na egzaminie gimnazjalnym. Taka sytuacja skutkuje tym, że tej grupie uczniów trudniej jest sprostać wymaganiom kształcenia, co szczególnie uwidaczniają wyniki egzaminów zawodowych przeprowadzanych w zawodach tzw. technicznych, np. technik elektryk, technik elektronik, technik mechanik.

Zatem w celu umożliwienia uczniom i nauczycielom bardziej efektywnego i sprawniejszego przygotowania do obu egzaminów proponuje się przesunięcie terminu zdawania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

W świetle proponowanego rozwiązania egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe byłby przeprowadzany nie dla absolwentów czteroletniego technikum i trzyletniego technikum uzupełniającego, lecz dla uczniów: w czteroletnich technikach po uzyskaniu świadectwa promocyjnego do klasy czwartej, a w trzyletnich technikach uzupełniających - po uzyskaniu świadectwa promocyjnego do klasy trzeciej. Egzamin, tak jak dotychczas, byłby przeprowadzany raz w ciągu roku szkolnego w terminie ustalonym przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Drugi z egzaminów zewnętrznych tj. egzamin maturalny odbywałby się w technikach, tak jak dotychczas, po uzyskaniu świadectwa ukończenia szkoły. Zaproponowane rozwiązanie było przedstawiane i dyskutowane na spotkaniach roboczych oraz konferencjach z zainteresowanymi środowiskami oświatowymi i uzyskało akceptację tych środowisk. W konsekwencji przewiduje się, że zmianie ulegnie organizacja kształcenia w tych typach szkół powodująca rozłożenie godzin przeznaczonych na kształcenie zawodowe na pierwsze trzy lata nauki w czteroletnim technikum i pierwsze dwa lata nauki w trzyletnim technikum uzupełniającym. Natomiast nacisk na kształcenie ogólne w kontekście przygotowania do egzaminu maturalnego byłby kładziony odpowiednio w klasie czwartej lub klasie trzeciej. Proponowane rozwiązanie zwiększa szanse młodzieży uczącej się w technikach na należyte przygotowanie do obu egzaminów.

Przeprowadzenie egzaminu zawodowego po trzecim lub drugim roku nauki będzie stosowane wobec uczniów, którzy rozpoczną naukę w klasie pierwszej w roku szkolnym 2008/2009.

5) do art. 1 pkt 7 (inspirowanie i prowadzenie badań naukowych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną)

Do zadań Centralnej Komisji Egzaminacyjnej należy kontrolowanie jakości systemu egzaminów zewnętrznych oraz przygotowywanie propozycji

standardów wymagań egzaminacyjnych. Uwzględniając dynamiczny rozwój systemu egzaminów zewnętrznych, a także w celu poprawy efektywności realizowanych przez CKE zadań proponuje się umożliwienie CKE podejmowania działań polegających na inspirowaniu i prowadzeniu badań naukowych i innowacji w dziedzinie oceniania i egzaminowania. Proponowana zmiana przyczyni się do usprawnienia procesu podejmowania decyzji istotnych z punktu widzenia realizowanych przez CKE zadań monitorowania i podnoszenia jakości egzaminów zewnętrznych.

6) do art. 1 pkt 8 – 11 (warunki realizowania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki)

Projektowane przepisy wprowadzają możliwość spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki także przez uczęszczanie do przedszkoli lub szkół za granicą oraz przedszkoli lub szkół funkcjonujących przy przedstawicielstwach dyplomatycznych innych państw w Polsce. W myśl projektowanej zmiany spełnianie przez uczniów wymienionych obowiązków w formie uczęszczania do przedszkola lub szkoły za granicą będzie mogło odbywać się także w ramach programów edukacyjnych Unii Europejskiej. Wprowadzenie powyższej zmiany jest konieczne z tego względu, że od roku 2008 w projektach z zakresu komponentów *Comenius* i *Comenius Regio* programu edukacyjnego Unii Europejskiej „Uczenie się przez całe życie” po raz pierwszy będą organizowane długoterminowe pobyty dzieci i młodzieży za granicą, w ramach których dzieci i młodzież będą kontynuować naukę w szkołach za granicą.

W związku z sygnalizowanymi przez gminy trudnościami w kontrolowaniu spełniania obowiązku nauki przez absolwentów gimnazjum, którzy nie ukończyli 18 lat, w projekcie proponuje się wprowadzenie rozwiązania polegającego na nałożeniu na dyrektorów publicznych i niepublicznych szkół ponadgimnazjalnych i placówek, osoby prawne i fizyczne prowadzące akredytowaną działalność oświatową, w ramach której realizowany jest obowiązek nauki, oraz pracodawców prowadzących przygotowanie zawodowe, obowiązku informowania wójta gminy o spełnianiu obowiązku nauki przez absolwentów gimnazjum zamieszkałych na obszarze danej gminy.

W związku z wprowadzeniem możliwości realizowania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego lub obowiązku szkolnego przez uczęszczanie do przedszkola lub szkoły za granicą albo działającego przy przedstawicielstwie innego państwa w Polsce, zobowiązano rodziców dzieci podlegających rocznemu obowiązkowemu przygotowaniu przedszkolnemu lub obowiązkowi szkolnemu do informowania dyrektora szkoły, w obwodzie której dziecko mieszka, o spełnianiu tego obowiązku w przedszkolu lub szkole za granicą, lub w szkole (przedszkolu) funkcjonującej przy przedstawicielstwie innego państwa w Polsce. Natomiast rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi nauki będą obowiązani do informowania wójta gminy, na terenie której dziecko mieszka, o formie spełniania obowiązku nauki i zmianach w tym zakresie.

Realizując postulat zgłaszany m.in. przez Najwyższą Izbę Kontroli, w art. 20 ustawy o systemie oświaty sprecyzowano pojęcie „niespełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki”. W myśl proponowanej definicji niespełnianie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki będzie oznaczać systematyczne, nieusprawiedliwione nieuczęszczanie dziecka

do przedszkola, szkoły lub placówki, albo na inne formy zajęć przez okres co najmniej jednego miesiąca.

Proponowane w projekcie zmiany obejmują także uszczegółowienie przepisów dotyczących spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem lub oddziałem przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej, oraz spełniania obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą. Zmiany te były postulowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Ucznia. Zmiany proponowane w art. 16 ust. 8 ustawy o systemie oświaty zmierzają do nadania dyrektorowi publicznego lub niepublicznego przedszkola, publicznej lub niepublicznej szkoły podstawowej lub gimnazjum, a także dyrektorowi publicznej lub niepublicznej szkoły ponadgimnazjalnej, do której dziecko zostało przyjęte, kompetencji do wydawania (na wniosek rodziców) zezwoleń - w formie decyzji - na spełnianie przez dziecko obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem lub oddziałem przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej, oraz spełniania obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą. Proponuje się wprowadzenie upoważnienia dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia, w drodze rozporządzenia, warunków, od spełnienia których zależeć będzie wydanie przez dyrektora szkoły zezwolenia na spełnianie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki poza przedszkolem lub szkołą, a także trybu wydawania i cofania zezwoleń.

7) do art. 1 pkt 12 lit. a (wspomaganie nauczania języka polskiego wśród dzieci pracowników migrujących)

W związku z wzrastającą liczbą wyjazdów rodzin obywateli polskich do pracy w krajach Unii Europejskiej, zwiększa się liczba dzieci polskich, którym należy zapewnić za granicą możliwość nauki języka ojczystego i kultury polskiej w taki sposób, aby powracając do Polski dzieci te mogły kontynuować naukę w polskich szkołach. Projektowana zmiana polega na rozszerzeniu zakresu podmiotowego upoważnienia do wydania przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania przepisów regulujących warunki wspomaganie nauczania języka polskiego historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą – o nową grupę adresatów - tj. o dzieci pracowników migrujących. Nowelizacja powyższego upoważnienia uwzględnia ponadto możliwość wspomaganie organizacji społecznych zarejestrowanych za granicą (stowarzyszeń, organizacji Polaków przebywających za granicą itp.) prowadzących nauczanie języka polskiego, historii i geografii Polski oraz kultury polskiej. Ze względu na fakt, iż aktualnie poziom nauczania prowadzonego przez te organizacje społeczne jest niewystarczający wobec potrzeb dzieci obywateli polskich przybywających po 2004 r. do pracy krajach Unii Europejskiej, proponuje się nowe formy wspierania tych organizacji, m.in. poprzez możliwość delegowania do pracy w tych organizacjach nauczycieli i nauczycieli-konsultantów z Polski.

8) do art. 1 pkt 12 lit. b tiret drugie i trzecie, lit. d i e i pkt 14 (ocenie, klasyfikowanie i promowanie oraz przeprowadzanie sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych)

Dotychczasowe upoważnienie zawarte w art. 22 ust. 2 pkt 4 ustawy o systemie oświaty obligowało ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do wydania jednego, bardzo obszernego aktu prawnego regulującego pięć w zasadzie niezależnych od siebie obszarów dotyczących oceniania, klasyfikowania i promowania oraz przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych. Obszerność tego aktu prawnego powodowała częste problemy w stosowaniu zawartych w nim postanowień. Bardzo trudne było również nowelizowanie tych przepisów. Proponuje się zatem podzielić to upoważnienie na pięć odrębnych. Ponadto proponuje się pozostawienie w zakresie kompetencji ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego regulowanie spraw dotyczących oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach i placówkach artystycznych oraz przeprowadzania w tych szkołach egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Natomiast zasady przeprowadzania przez okręgowe komisje egzaminacyjne sprawdzianu w szkole podstawowej, egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego, z uwagi na ich jednolity charakter, będzie określał minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.

9) do art. 1 pkt 12 lit. c (wprowadzenie możliwości przyjmowania do szkół niepublicznych dla dorosłych osób, które ukończyły 16 lat)

Celem projektowanej zmiany jest objęcie zakresem upoważnienia zawartego w art. 22 ust. 2a ustawy o systemie oświaty dotyczącego określenia przypadków, w jakich do szkoły dla dorosłych można przyjąć osobę, która ukończyła 16 lat, również niepublicznych szkół dla dorosłych. W konsekwencji zostanie zlikwidowana zawarta dotychczas w tym upoważnieniu nierówność szkół niepublicznych wobec szkół publicznych polegająca na braku możliwości przyjmowania przez te pierwsze szkoły kandydatów w wieku poniżej 18 lat.

10) do art. 1 pkt 16 (kontrole w szkołach lub placówkach) – realizuje Program „Zero tolerancji (...)”

Projektowana zmiana polega na rozszerzeniu kompetencji ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania o możliwość przeprowadzenia bezpośrednich kontroli w szkołach i placówkach. Wprowadzenie możliwości dokonywania przez ministra kontroli w szkołach i placówkach przyczyni się do umocnienia nadzoru pedagogicznego, a w konsekwencji do poprawy efektywności kształcenia i wychowania oraz opieki w szkołach i placówkach.

11) do art. 1 pkt 17 (obowiązki dyrektora w zakresie bezpieczeństwa w szkołach) – realizuje Program „Zero tolerancji (...)”

Projektowana nowelizacja ma na celu poprawę bezpieczeństwa uczniów oraz nauczycieli w czasie zajęć organizowanych przez szkołę, m.in. poprzez zwiększenie odpowiedzialności dyrektorów szkół oraz nauczycieli za zapewnienie bezpieczeństwa uczniom. Proponowany przepis nakłada na dyrektora obowiązek przeciwdziałania występowaniu zagrożeń dla bezpieczeństwa uczniów i nauczycieli oraz zmusza go do podejmowania radykalnych działań.

12) do art. 1 pkt 18 i 19 (organizacja rady pedagogicznej)

Projektowana zmiana ust. 3 w art. 40 ustawy o systemie oświaty polega na uwzględnieniu sytuacji, w której dyrektorem szkoły lub placówki jest osoba niebędąca nauczycielem (taką możliwość dopuszcza art. 36 ust. 2 ustawy o systemie oświaty). Dotychczasowe brzmienie zmienianego przepisu nie uwzględniało takiej sytuacji stanowiąc, że w skład rady pedagogicznej wchodzi wyłącznie nauczyciele. Powstawała zatem sprzeczność z ust. 4 art. 40, zgodnie z którym dyrektor szkoły lub placówki jest przewodniczącym rady pedagogicznej. Natomiast zmiana w ust. 5 w art. 40 ma charakter redakcyjny.

13) art. 1 pkt 20 i 21 (organizacja rady szkoły)

W projekcie proponuje się uchylenie dotychczasowego upoważnienia dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do wydania rozporządzenia określającego typy szkół i placówek, w których w skład rady szkoły lub placówki nie wchodzi rodzice lub uczniowie, a także typy szkół i placówek, w których nie powołuje się rady szkoły lub placówki. Proponuje się uregulować te sprawy bezpośrednio w ustawie.

W myśl projektowanej zmiany rada szkoły lub placówki nie będzie powoływana w szkołach i placówkach, w których ze względu na specyfikę organizacji pracy i zadania nie ma możliwości wyłonienia stałej reprezentacji rodziców lub uczniów. Natomiast przedstawiciele uczniów nie będą wchodzić w skład rad szkół w przedszkolach, szkołach podstawowych, a także w szkołach specjalnych, placówkach i ośrodkach, dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym, znacznym lub głębokim, jak również w szkołach i placówkach, w których zgodnie z rozporządzeniem wydanym na podstawie art. 55 ust. 6 ustawy o systemie oświaty, nie tworzy się samorządu uczniowskiego. Ponadto w gimnazjach dla dzieci i młodzieży udział uczniów w radzie szkoły nie będzie obowiązkowy.

14) do art. 1 pkt 22, 24 i 27 (Rozdział 5a „Prawa i obowiązki uczniów oraz rodzaje nagród i kar) – realizuje Program „Zero tolerancji (...)”

Projekt zakłada podniesienie do rangi przepisów ustawowych problematyki praw i obowiązków ucznia oraz nagród i kar. W aktualnym stanie prawnym prawa i obowiązki ucznia oraz nagrody i kary ujmowane były w statutach szkół. Intencją projektodawcy jest ustalenie podstawowego jednakowego dla uczniów szkół publicznych i niepublicznych katalogu praw i obowiązków. Statuty szkół będą mogły określać dodatkowe, inne niż wymienione w ustawie, prawa i obowiązki ucznia.

Projekt określa także rodzaje nagród i kar oraz ustala podstawowe zasady przyznawania ich i nakładania, wskazując między innymi:

- a) w przypadku nagród – formę nagrody, podmiot uprawniony do jej przyznania;
- b) w przypadku kar – podmiot uprawniony do nałożenia określonego rodzaju kary, z uwzględnieniem różnego rodzaju współdziałania w tym zakresie, środki odwoławcze od poszczególnych rodzajów kar.

Szczegółowy tryb nagradzania uczniów oraz nakładania kar określi statut szkoły. Warto podkreślić, że jeżeli chodzi o przeniesienie ucznia do innej szkoły oraz o skreślenie ucznia/wychowanka z listy uczniów/wychowanków – to zachowano dotychczasowe rozwiązanie polegające na tym, że kary te nakładane są w formie decyzji administracyjnej. Jednocześnie projekt zakłada,

że przypadki, w których uczeń/wychowanek może być skreślony z listy uczniów/wychowanków szczegółowo określi statut szkoły.

Nowym rozwiązaniem w systemie oświaty, które proponuje ustawa, jest zobowiązanie szkół do prowadzenia karty nagród i kar ucznia, w której odnotowuje się udzielane uczniom nagrody i oraz nałożone kary. Wzór karty określi statut szkoły. Szkoła przyjmująca ucznia może wymagać od niego wypisu z karty nagród i kar z poprzedniego etapu edukacyjnego. U podstaw takiego rozwiązania leży przede wszystkim konieczność umożliwienia przepływu informacji dotyczącej szkolnego funkcjonowania ucznia również pomiędzy etapami edukacyjnymi. Zdaniem autorów projektu reforma systemu edukacji spowodowała zerwanie przepływu informacji dotyczącej oddziaływań wychowawczych adresowanych do ucznia w szczególnie ważnym okresie rozwojowy, tj. pomiędzy 13 a 17 rokiem życia. Przywrócenie tej ciągłości pozwoli na zintegrowanie oddziaływań wychowawczych na kolejnych etapach edukacyjnych.

Przepis zakłada możliwość „wymazania” kary w przypadku, gdy ze względu na swoje zachowanie i postawę uczeń zasługuje na wyróżnienie. Decyzję w tej sprawie będzie podejmowała rada pedagogiczna.

15) do art. 1 pkt 28 lit. a i b oraz pkt 31 lit. a (dotowanie szkół publicznych prowadzonych przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego oraz dotowanie zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka)

Zmiana brzmienia art. 80 ust. 3 ustawy o systemie oświaty ma na celu doprecyzowanie przepisów regulujących kwestię dotowania szkół publicznych prowadzonych przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego. Nowa regulacja powinna przyczynić się do wyeliminowania przypadków przekazywania – przez niektóre jednostki samorządu terytorialnego podmiotom prowadzącym szkoły publiczne – dotacji na jednego ucznia w kwocie niższej niż kwota przekazywana w formie części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego.

Ponadto, w dotychczasowych przepisach brak było regulacji nakazujących przekazywanie publicznym i niepublicznym przedszkolom, szkołom, ośrodkom i poradniom psychologiczno-pedagogicznym dotacji na każde dziecko uczestniczące w zajęciach wczesnego wspomaganie rozwoju organizowanego w tych jednostkach. Projektowane zmiany mają na celu doprecyzowania przepisów ustawy w powyższym zakresie. Z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2007 (Dz.U. Nr 246, poz. 1799) wynika, że część oświatowa subwencji ogólnej jest dzielona między poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem zakresu realizowanych przez te jednostki zadań oświatowych, m.in. wymienionego w § 2 pkt 9 finansowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, o których mowa w art. 71b ust. 2a ustawy o systemie oświaty. Zgodnie z algorytmem podziału części oświatowej subwencji ogólnej, stanowiącym załącznik do rozporządzenia, dla każdej jednostki samorządu terytorialnego będącej organem prowadzącym lub dotującym szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne i szkoły ponadpodstawowe oraz placówki funkcjonujące w systemie oświaty ustalono wagę $P_{38} = 0,840$ dla dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych,

szkołach podstawowych, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych, poradniach psychologiczno-pedagogicznych (na podstawie opinii, o których mowa w art. 71b ust. 3 i 3a ustawy o systemie oświaty).

16) do art. 1 pkt 32 – 34 (zmiany w systemie pomocy materialnej dla uczniów) – realizuje Program „Zero tolerancji (...)”

Zmiana przepisu dotyczącego uchwalania przez radę gminy regulaminu udzielania uczniom pomocy materialnej o charakterze socjalnym ma na celu rozszerzenie kryteriów, jakie rada gminy powinna brać pod uwagę uchwalając ten regulamin, o kryterium oceny zachowania ucznia. Proponowana zmiana wynika z założenia, że udzielanie pomocy materialnej powinno również przyczyniać się do wzmocnienia wymiaru wychowawczego oddziaływania szkoły. Przyznanie stypendium szkolnego powinno zatem być uzależnione również od oceny zachowania ucznia obejmującej m.in. ocenę jego postawy etycznej i społecznej oraz spełnianie podstawowych obowiązków uczniowskich.

Zmiana dotycząca przyznawania stypendium Prezesa Rady Ministrów (art. 90 ust. 3 ustawy o systemie oświaty) ma na celu zrezygnowanie z dotychczasowego ograniczenia w przyznawaniu stypendium Prezesa Rady Ministrów polegającego na tym, że może ono być przyznawane tylko jednemu uczniowi w szkole. Projektowane rozwiązanie pozwoli na przyznanie stypendium Prezesa Rady Ministrów nawet kilku uczniom danej szkoły, jeśli będą oni spełniali kryteria uprawniające do otrzymania takiego stypendium.

17) do art. 1 pkt 35 (delegowanie za granicę uczniów w celu kształcenia i nauczycieli w celu doskonalenia)

Projektowana zmiana rozszerza podstawy delegowania za granicę uczniów w celu kształcenia i nauczycieli w celu doskonalenia o porozumienia o współpracy bezpośredniej zawierane przez szkoły, organy prowadzące jednostki samorządu terytorialnego, organy administracji rządowej lub zakłady kształcenia nauczycieli i placówki doskonalenia nauczycieli. Wynika to ze zmieniającej się struktury współpracy międzynarodowej, w tym odejścia przez niektóre kraje od podpisywania umów międzynarodowych na rzecz współpracy bezpośredniej szkół, zakładów kształcenia i placówek doskonalenia nauczycieli czy jednostek samorządu terytorialnego. Jednocześnie projektowana zmiana uwzględnia możliwość delegowania uczniów oraz nauczycieli za granicę na podstawie programów edukacyjnych Unii Europejskiej.

18) do art. 2 (zmiany w ustawie - Kodeks cywilny) – realizuje Program „Zero tolerancji (...)”

Poważny niepokój budzą przemiany obyczajowe w zakresie używania alkoholu przez młodzież oraz używanie substancji psychoaktywnych (*Raport Komendy Głównej Policji o zjawiskach patologii społecznej, stanie przestępczości i demoralizacji nieletnich oraz przedsięwzięciach w zakresie prewencji kryminalnej w 2004 roku*). Niepokojący jest znaczny wzrost liczby ujawnionych nieletnich po spożyciu alkoholu (o ponad 33% wzrostu w roku

2004 w stosunku do roku poprzedniego). Skutkuje to zwiększeniem udziału nietrzeźwych sprawców czynów karalnych wśród ogółu nieletnich sprawców.

Analiza danych statystycznych dotyczących przestępczości narkotykowej w 2004 r. wskazuje, że w zakresie czynów objętych *ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii* odnotowano 10 900 czynów nieletnich (w 2003 r. – 7776, w 2002 r. – 7358). Stwierdzono wyraźny wzrost liczby (o 9,3 % w stosunku do roku poprzedniego) nieletnich, którym udowodniono popełnienie czynów karalnych. Popełnili oni o 10,0 % więcej czynów karalnych niż przed rokiem. Tendencja wzrostowa wystąpiła również wśród nieletnich sprawców, którzy nie ukończyli 13 roku życia.

W projekcie proponuje się wprowadzenie odpowiedzialności osób, które swoim nieodpowiedzialnym zachowaniem, łamiąc ustanowione przez prawo zakazy, przyczynią się w ten sposób do szkody wyrządzonej przez małoletniego. Chodzi o odpowiedzialność osób, które sprzedały lub podały małoletniemu alkohol albo udostępniły mu inne środki odurzające. Odpowiednie zakazy w tym względzie statuują odpowiednio art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.) oraz art. 58 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.).

Za wprowadzeniem tych rozwiązań przemawiają względy słuszności. Osoby świadomie łamiące ustawowe zakazy, zwykle w celu uzyskania dla siebie zarobku, powinny być – oprócz innych zagrożeń – pociągnięte również do odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez małoletniego pozostającego pod wpływem takich środków. Odpowiedzialność z tego tytułu wyłączałaby okoliczność, że szkoda nastąpiłaby także w przypadku niepodania (nieudostępnienia) alkoholu lub środków odurzających, przy czym ciężar jej udowodnienia będzie spoczywał na sprzedawcy, podającym lub w inny sposób udostępniającym te środki. Jednocześnie, odpowiedzialność tych osób nie wyłącza odpowiedzialności samego małoletniego i osób obowiązanych do wykonywania pieczy nad nim.

Proponowane zmiany mają na celu przeciwdziałanie coraz częstszemu przypadkom agresji nastolatków, które należy niwelować za pomocą różnorodnych środków oddziaływania. Propozycje te wpisują się w przygotowywaną nową regulację zasad odpowiedzialności nieletnich w sytuacji popełnienia przez nich czynów zabronionych lub innych przypadków ich demoralizacji.

19) do art. 3 (zmiany w ustawie - Karta Nauczyciela) – realizuje Program „Zero tolerancji (...)”

W związku z występującymi w szkołach zjawiskami agresji i innymi zjawiskami patologicznymi, jednym z priorytetowych zadań jest stworzenie warunków przeciwdziałającym tym zjawiskom. Projektowana nowelizacja ma na celu poprawę bezpieczeństwa uczniów oraz nauczycieli w czasie zajęć organizowanych przez szkołę, m.in. poprzez zwiększenie odpowiedzialności dyrektorów szkół oraz nauczycieli za zapewnienie bezpieczeństwa uczniom.

Szczegółowe rozwiązania zawarte w projekcie przewidują:

1) rozszerzenie zadań nauczycieli o zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę (nowe

brzmienie art. 6 ustawy – Karta Nauczyciela) oraz zadań dyrektora szkoły o zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę (art. 7 ust. 2 pkt 6 ustawy – Karta Nauczyciela i art. 39 ust. 1 pkt 5a ustawy o systemie oświaty);

2) wprowadzenie obowiązku występowania przez dyrektora szkoły, przed nawiązaniem stosunku pracy z nauczycielem, do Krajowego Rejestru Karnego w celu potwierdzenia faktu niekaralności nauczyciela za przestępstwo popełnione umyślnie (art. 10 ust. 8a ustawy – Karta Nauczyciela);

W świetle art. 10 ust. 8 ustawy – Karta Nauczyciela nie można nawiązać stosunku pracy z nauczycielem, który nie spełnia w szczególności warunku określonego w art. 10 ust. 5 pkt 4, tj. z nauczycielem, który był karany za przestępstwo popełnione umyślnie. Obowiązujące przepisy ustawy – Karta Nauczyciela nie określają jednak, w jaki sposób należy udokumentować spełnianie powyższego warunku. Pomimo, iż przepisy art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. Nr 50, poz. 580, z późn. zm.) przyznają pracodawcom prawo do uzyskania informacji o osobach, których dane osobowe zgromadzone zostały w Rejestrze w zakresie niezbędnym dla zatrudnienia pracownika, co do którego z przepisów ustawy wynika wymóg niekaralności, to w praktyce część dyrektorów szkół nie korzysta z tego uprawnienia, poprzestając na przyjęciu od zatrudnianego nauczyciela oświadczenia o niekaralności. Z uwagi na dobro uczniów nie jest jednak wystarczające potwierdzenie faktu niekaralności jedynie oświadczeniem nauczyciela. Dyrektor szkoły nie zasięgając w Krajowym Rejestrze Karnym informacji o osobie, której opiece powierza dzieci, nie jest bowiem w stanie wykluczyć możliwości, iż do pracy z dziećmi zgłosi się osoba skazana za przestępstwo popełnione umyślnie, np. osoba skazana w przeszłości za pedofilię lub przemoc wobec dzieci. Proponowana zmiana, wprowadzająca obowiązek występowania przez dyrektora szkoły do Krajowego Rejestru Karnego w celu potwierdzenia faktu niekaralności nauczyciela za przestępstwo popełnione umyślnie, będzie stanowić skuteczną barierę uniemożliwiającą osobom skazanym za przestępstwa, w tym za przestępstwa, w których pokrzywdzonym było dziecko, dostęp do pracy w zawodzie nauczyciela.

3) doprecyzowanie upoważnień dla organów prowadzących szkołę oraz dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do ustalenia kryteriów i trybu przyznawania nagród dla nauczycieli, poprzez uwzględnienie wśród tych kryteriów osiągnięć nauczycieli w zakresie realizacji zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę (art. 49 ust. 2 i 3 ustawy – Karta Nauczyciela). Zgodnie z nowym brzmieniem minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi w drodze rozporządzenia tryb i kryteria przyznawania nagród dla nauczycieli za ich osiągnięcia w zakresie pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej, w tym osiągnięcia w zakresie realizacji zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę. Planowane zmiany będą ponadto dotyczyć sposobu zgłaszania kandydatów do nagrody kuratora oświaty i organu sprawującego nadzór pedagogiczny. Jednocześnie, w celu wzmocnienia roli i wpływu rodziców na proces kształcenia i wychowania dzieci, a także na wzmocnienie opiekuńczo-wychowawczej funkcji szkoły i relacje pomiędzy nauczycielami i dziećmi planuje się wprowadzenie możliwości zgłaszania kandydatów do nagród przez radę rodziców;

4) rozszerzenie odpowiedzialności dyscyplinarnej na wszystkich nauczycieli zatrudnionych w szkole (art. 75 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela).

Zgodnie z aktualną treścią przepisu art. 75 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela odpowiedzialności dyscyplinarnej podlegają jedynie nauczyciele mianowani i dyplomowani. Z uwagi na skalę negatywnych zjawisk zachodzących w szkołach oraz konieczność poprawy bezpieczeństwa uczniów, niezbędne jest, aby za uchybienia godności zawodu nauczyciela lub obowiązkowi, określonym w art. 6 ustawy – Karta Nauczyciela, odpowiadali wszyscy nauczyciele, a nie tylko nauczyciele mianowani i dyplomowani. W świetle obowiązujących przepisów nauczyciele stażyści oraz nauczyciele kontraktowi nie podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej, a więc nie można orzec w stosunku do nich m.in. zakazu przyjmowania do pracy w zawodzie nauczycielskim przez pewien okres ani też wydaląc takiego nauczyciela z zawodu. Nauczyciel stażysta lub kontraktowy, z którym zostanie rozwiązany stosunek pracy z uwagi na popełnienie przewinienia, które uniemożliwia dalszą pracę w szkole, może więc następnie podjąć pracę w innej szkole. Proponowana zmiana ma na celu wyeliminowanie takich zjawisk.

Jednocześnie proponuje się doprecyzowanie niektórych przepisów Rozdziału 10 ustawy – Karta Nauczyciela.

W art. 76 ust. 5 ustawy dookreślono, iż do akt osobowych nauczyciela włącza się prawomocny odpis orzeczenia wraz z uzasadnieniem. W obowiązującym dotychczas przepisie mowa jest jedynie o odpisie orzeczenia wraz z uzasadnieniem.

W art. 81 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela określono, po upływie jakiego okresu ulega zatarciu kara dyscyplinarna określona w art. 76 ust. 1 pkt 3a ustawy, tj. kara zwolnienia z pracy z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczycielskim w okresie 3 lat od ukarania. Obecnie z powyższego przepisu wynika bowiem, iż kara określona w art. 76 ust. 1 pkt 3a ustawy – Karta Nauczyciela nigdy nie podlega zatarciu. Jednocześnie określono sposób liczenia terminu, po upływie którego kary dyscyplinarne podlegają zatarciu, w przypadku, gdy przed zatarciem kary dyscyplinarnej nauczyciel będzie ponownie ukarany dyscyplinarnie (art. 81 ust. 2 ustawy – Karta Nauczyciela).

Proponuje się również zmianę przepisu art. 83 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela polegającą na tym, że wyrazy „postępowanie wyjaśniające” zastępuje się wyrazami „postępowanie dyscyplinarne lub postępowanie karne”.

Projektowana regulacja zawiera również zmianę upoważnienia zawartego w art. 85 ustawy – Karta Nauczyciela, do określenia, w drodze rozporządzenia, sposobu prowadzenia postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego. Zmiana ta ma na celu dostosowanie brzmienia powyższego upoważnienia do wymogów wynikających z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP poprzez dodanie wytycznych dotyczących treści aktu wykonawczego.

20) do art. 4 (zmiana ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich) – realizuje Program „Zero tolerancji (...)”

Zmiany w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich są związane przede wszystkim z projektowanym utworzeniem w systemie oświaty nowego rodzaju placówki – ośrodków

wsparcia wychowawczego, przeznaczonych dla uczniów gimnazjum, którzy sprawiają szczególne trudności wychowawcze oraz wymagają pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także wzmożonego nadzoru wychowawczego. Projektowany tryb umieszczania ucznia w ośrodku wsparcia wychowawczego ma być dwójaki:

- w przypadku, gdy rodzice ucznia wyrażają na to zgodę, uczeń byłby kierowany do ośrodka wsparcia wychowawczego przez dyrektora gimnazjum na podstawie uchwały rady pedagogicznej i po uzyskaniu orzeczenia zespołu orzekającego w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- w przypadku braku zgody rodziców ucznia, o jego umieszczeniu w ośrodku wsparcia wychowawczego orzekałby sąd rodzinny na wniosek dyrektora gimnazjum.

Postępowanie przed sądem w sprawie umieszczenia ucznia w ośrodku wsparcia wychowawczego byłoby prowadzone z zastosowaniem przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich dotyczących orzekania o zastosowaniu środka wychowawczego i wykonaniu tego środka. W postępowaniu tym stroną byłby także dyrektor gimnazjum, który wystąpił z wnioskiem o umieszczenie ucznia w ośrodku wsparcia wychowawczego.

W celu zapewnienia sprawnego i efektywnego przebiegu postępowania proponuje się wprowadzenie przepisu obligującego sąd do podjęcia rozstrzygnięcia w sprawie wymienionego wniosku dyrektora gimnazjum nie później niż w ciągu 14 dni od wpłynięcia wniosku.

Zmiany w rozdziale 4 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich są związane z wykonywaniem orzeczenia sądu o umieszczeniu nieletniego ucznia gimnazjum w ośrodku wsparcia wychowawczego i dotyczą określenia przypadków w jakich byłoby możliwe zastosowanie wobec wychowanka ośrodka wsparcia wychowawczego środków przymusu bezpośredniego.

Zmiana przewidziana w pkt 8 art. 4 projektu polega na wykreśleniu z przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich określających rodzaje placówek systemu oświaty, w których małoletni może zostać umieszczony przez sąd, placówki o nazwie „ośrodek szkolno-wychowawczy”. Przed wszystkim trzeba wskazać, że placówka o takiej nazwie nie występuje aktualnie w systemie oświaty. Ponadto istniejące w tym systemie specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze i specjalne ośrodki wychowawcze są placówkami przeznaczonymi dla dzieci niepełnosprawnych (ośrodek szkolno-wychowawczy również dla dzieci zagrożonych niedostosowaniem społecznym), w których nie powinni być umieszczani nieletni wykazujący przejawy demoralizacji, lub którzy dopuścili się czynu karalnego.

Dodanie nowego art. 40a w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich jest związane z projektowanym wprowadzeniem w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym przepisu umożliwiającego wprowadzenie przez radę gminy zakazu przebywania w miejscach publicznych w porze nocnej osób nieletnich bez opieki osoby dorosłej (*vide* art. 5 niniejszego projektu). Na podstawie tego przepisu, nieletni naruszający taki zakaz mógłby zostać zatrzymany przez Policję i do czasu przekazania rodzicom lub opiekunom umieszczony w policyjnej izbie dziecka.

21) do art. 5 (zmiana ustawy o samorządzie gminnym) – realizuje Program „Zero tolerancji (...)”

Celem zmiany projektowanej w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym jest stworzenie podstawy prawnej dla podejmowania

przez rady gmin uchwał wprowadzających na obszarze gminy lub jej części zakazu przebywania w miejscach publicznych w porze nocnej osób nieletnich bez opieki osoby dorosłej.

Potrzeba wprowadzenia takiego rozwiązania wynika z faktu, że wśród dzieci i młodzieży wzrasta liczba zjawisk patologicznych: zwiększa się liczba zagrożonych uzależnieniami, uczestniczących w grupach psychomanipulacyjnych, popełniających czyny karalne, nasila się agresja i przemoc. Obserwuje się także niewydolność wychowawczą rodziców, którą znacząco nasilają czynniki zewnętrzne, związane z koniecznością funkcjonowania w warunkach transformacji, konkurencyjnego rynku pracy i wysokiego bezrobocia.

W celu zahamowania wzrostu przestępczości nieletnich, eliminowania zjawisk i tendencji związanych z przestępczością i demoralizacją nieletnich oraz w celu wspomaganie rodzin i szkoły w zapewnieniu prawidłowych warunków wychowania i opieki dzieciom i młodzieży konieczne jest niezwłoczne podjęcie radykalnych wielopłaszczyznowych działań.

Jednym z takich elementarnych działań profilaktycznych, mogących niezwłocznie przynieść pożądane skutki, jest wprowadzenie ograniczeń w przebywaniu dzieci i młodzieży w porze nocnej w miejscach publicznych bez opieki dorosłych. W przeszłości, w niektórych województwach były już podejmowane próby wprowadzenia takich rozwiązań, jednak nie zostały one wdrożone ze względu na brak wyraźnej podstawy prawnej.

W art. 5 przedmiotowego projektu proponuje się wprowadzenie w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.) upoważnienia dla rad gmin do wprowadzenia, w drodze aktu prawa miejscowego, przepisów ustanawiających zakaz przebywania w miejscach publicznych w porze nocnej osób nieletnich bez opieki osoby dorosłej.

Proponuje się, aby kompetencję do decydowania o wprowadzeniu na określonym obszarze wspomnianego zakazu przyznać radzie gminy ze względu na to, iż sprawy porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli należą do zadań własnych gminy, zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, z późn. zm.), do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m. in. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej i profilaktyki oraz rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a także tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Ponadto, zgodnie z ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki, w tym profilaktyki społecznej w przedszkolach oraz szkołach, o których mowa w art. 5 ust. 5, jest zadaniem oświatowym gmin.

22) do art. 6 (zmiana ustawy – Kodeks karny) – realizuje Program „Zero tolerancji (...)”

Proponowana nowelizacja kodeksu karnego ma na celu wprowadzenie do systemu prawnego nowego rodzaju przestępstwa polegającego na udostępnianiu osobom małoletnim programów komputerowych lub gier wideo zawierających sceny szczególnie brutalne lub obsceniczne.

U źródeł tej propozycji leży przekonanie o zdecydowanie negatywnym wpływie takich treści na kształtującą się osobowość młodego człowieka. Jest wiadomym, że dzieci i młodzież wykazują skłonności do wykorzystywania w realnym życiu wzorców zachowań i postaw, z którymi zetknęli się w środkach masowego komunikowania. Innymi słowy, występuje u nich silna tendencja do naśladowania. Jednocześnie mogą mieć oni jeszcze trudności w rozróżnianiu dobra i zła, a zwłaszcza w uświadamianiu sobie znaczenia i wszystkich konsekwencji swoich czynów. Istnieje zatem obawa, że mając możliwość oglądania scen brutalnych lub obscenicznych, małoletni będą próbowali wzorować się na nich w realnych sytuacjach.

Podkreślić również należy, że współczesne nośniki rozrywki adresowane do małoletnich, takie jak gry komputerowe i gry wideo, zawierają zwykle bardzo atrakcyjną formę przekazu, która ma wzbudzić zainteresowanie i zachęcić do sięgnięcia po dany produkt. Coraz częściej też reklama tego typu i podobnych produktów jest kierowana bezpośrednio do małoletnich. Dla specjalistów z branży reklamowej walor tej grupy odbiorców polega na silniejszej u nich motywacji posiadania rzeczy, którą mają inni, a także większej ich podatności na kierowanie się tzw. modą, która dotyczy również obszaru szeroko rozumianego przemysłu medialno-komputerowego.

Wszystkie te okoliczności powodują, że należałoby wprowadzić pewne środki ochrony małoletnich przed szkodliwymi treściami prezentowanymi w produktach szczególnie dla nich atrakcyjnych. Niniejsza zmiana stanowi propozycję regulacji w tym obszarze.

Według propozycji, karalne będzie udostępnianie małoletniemu programu komputerowego lub gry wideo, zawierających szkodliwe dla jego rozwoju treści prezentujące przemoc w postaci celowego i nieuzasadnionego zadawania cierpienia ludziom lub zwierzętom, albo zawierające pornografię.

Przedłożony projekt nowelizacji kodeksu karnego proponuje łagodniejszą odpowiedzialność „zwykłego” udostępnienia małoletnim nośników z treściami szkodliwymi, oraz surowsze zagrożenie przewidziane w przypadku popełnienia tego czynu z chęci zysku.

Stosowne przepisy zamieszczono w rozdziale XXVI Kodeksu karnego „Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece”.

23) do art. 7 (zmiana ustawy o strażach gminnych) – realizuje Program „Zero tolerancji (...)”

Projektowana zmiana ma na celu przeciwdziałanie tzw. wagarom. Samowolne opuszczanie zajęć szkolnych, oprócz tego że nierzadko stanowi wstęp do wypadania z systemu edukacji, sprzyja również demoralizacji młodzieży, a w dalszej konsekwencji może prowadzić do poważniejszych następstw, w tym konfliktów z prawem. Należy zatem podjąć działania, które będą miały na celu wyeliminowanie tego typu praktyk, bo uzyskanie pozytywnych osiągnięć w tym względzie odsunie jednocześnie lub zminimalizuje ryzyko poważniejszych problemów z wagarującą młodzieżą w przyszłości.

W ramach przeciwdziałania temu zjawisku projekt proponuje wprowadzenie obowiązku reakcji odpowiednich służb w sytuacji zauważenia młodzieży przebywającej w godzinach zajęć lekcyjnych w miejscach publicznych. W tym celu projekt uzupełnia dotychczasowe zadania straży gminnych o obowiązek informowania dyrektorów szkół o uczniach uchylających się od uczestnictwa w zajęciach lekcyjnych.

Projektodawcy wychodzą z założenia, że na gruncie dotychczasowych przepisów o strażach gminnych mogą powstawać wątpliwości co do dopuszczalności podejmowania przez strażników gminnych tego rodzaju działań w sytuacji, gdy młodzież zachowuje się spokojnie i nie narusza porządku publicznego. Jednocześnie, niniejsza nowelizacja wydaje się celowa z uwagi na związaną z realizowaniem wskazanych zadań ingerencję w sferę prawnie chronionych wolności i praw, co wymaga istnienia nie budzącej wątpliwości podstawy prawnej do ich wykonywania

Projektodawcy jednocześnie uznają, że samo wagarowanie jest już zjawiskiem negatywnym z punktu widzenia systemu oświaty i procesu kształtowania osobowości ucznia i jako takie powinno się spotykać ze zdecydowaną reakcją władz oświatowych, wspomaganą – tam gdzie to jest możliwe - przez inne służby państwowe, w szczególności służby porządkowe. Jakkolwiek bowiem same wagary nie muszą być zawsze połączone z łamaniem prawa, zawsze kształtują negatywne wzorce zachowań.

Z opisanych względów zdecydowano o wpisaniu do zadań straży gminnych odpowiedniej kompetencji, która ułatwi skuteczniejszą walkę z wagarami. Nowododawana kompetencja straży gminnych wpisuje się jednocześnie w ukształtowaną już rolę i funkcję tej formacji, powołanej do ochrony porządku publicznego.

Projekt ustawy ogranicza jednocześnie obowiązki straży gminnych do powiadamiania jedynie dyrektorów szkół, pozostawiając tym samym tym ostatnim dalszą inicjatywę co do sposobu reakcji w sprawie wagarów. Reakcja ta powinna być podjęta po powiadomieniu i w porozumieniu z rodzicami dziecka.

W związku z potrzebą przygotowania się straży gminnych do realizowania tego zadania, w szczególności nawiązania kontaktu ze szkołami działającymi w rejonie objętym właściwością straży w celu wypracowania odpowiednich mechanizmów wzajemnego kontaktowania się i komunikowania oraz współpracy, w projekcie ustawy zaproponowano dłuższy nieco okres *vacatio legis* (tj. 1 miesiąc).

Przedmiot niniejszej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt ustawy zostanie udostępniony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414).